

538.1 (210.7:560)
B 225 c

1996-3137

TÜRKİYE BİLİMSEL ve TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU
TEMEL BİLİMLER ARAŞTIRMA GRUBU
PROJE NO.: TBAG-545

İZMİR-BODRUM ARASINDAKİ ADALARIMIZIN
HERPETOFAUNASININ TAKSONOMİK
ARAŞTIRILMASI

Doç. Dr. İbrahim BARAN

Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü

TÜRKİYE
BİLİMSEL VE TEKNİK
ARAŞTIRMA KURUMU
KÜTÜPHANESİ

Bornova, İZMİR-1983

588.1 (210.7 : 560)
B 225i

TÜRKİYE BİLİMSEL ve TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU
TEMEL BİLİMLER ARAŞTIRMA GRUBU
PROJE NO.: TBAG-545

İZMİR-BODRUM ARASINDAKİ ADALARIMIZIN HERPETOFAUNASININ TAKSONOMİK ARAŞTIRILMASI

Doç. Dr. İbrahim BARAN

Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü

Bornova, İZMİR-1983

10041

İZMİR-BODRUM ARASINDAKİ ADALARIMIZIN HERPETOFAUNASININ TAKSONOMİK
ARAŞTIRILMASI x

İbrahim BARAN xx

ÖZET: Araştırma projemize dahil adalarımızdan (71 adet) ilk olarak 16 ayrı türe ait toplam 909 numune temin edilerek incelenmiştir. Bunlardan birisi kurbağa, biri kaplumbağa, yedisi kertenkele ve yedisi de yılanlar grubundandır. 11 ayrı familyaya dahil olan bütün türlerin Anadolu'da yaşayanlardan farklı olmadıkları bu araştırma ile meydana çıkarılmıştır. Diğer taraftan Ophisops elegans ve Eirenis modestus türlerinde olduğu gibi, bazı populasyonlarda renk ve desen farklılıkları tesbit edilmiştir. Bu durumun alttür seviyesinde önemli olup olmadığının anlaşılması, daha bol materyal veya canlı numunelerde biokimyasal yöntemlerin uygulanması ile mümkün olabilecektir. Cyrtodactylus kotschy alttür durumunun tesbiti için de, daha güneydeki adalarımızdan yeni materyal toplamak gerekmektedir.

TAXONOMISCHE UNTERSUCHUNGEN DER HERPETOFAUNA VON TÜRKISCHEN INSELN:

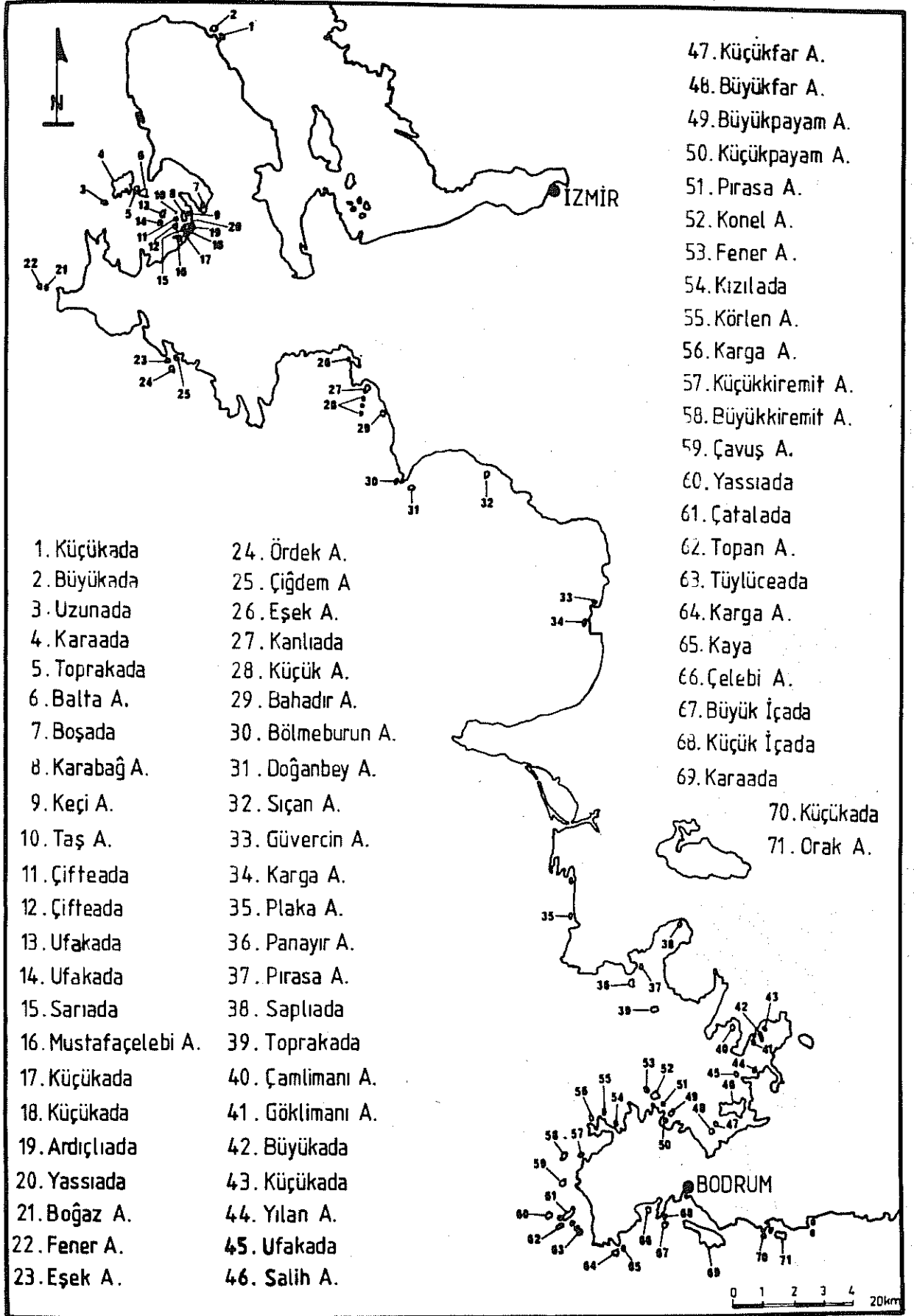
TEIL II. DIE POPULATIONEN VON DEN ZWISCHEN IZMIR UND BODRUM LIEGENDEN INSELN

ZUSAMMENFASSUNG: In dieser Arbeit wurde aus 71 Inseln, die zwischen Izmir und Bodrum liegen, erstmals gesammelten herpetologisches Material (909 Exemplare) taxonomisch untersucht. Darin sind vorläufig insgesamt 16 Arten oder Unterarten festgestellt worden, von denen 1 Frosch-, 1 Schildkröte-, 7 Eidechsen-, und 7 Schlangenarten sind. Die alle Inseln zeigen keine bemerkenswerte Unterschied von den in Anatolien lebenden Arten. Ausserdem haben wir von einigen Inseln ungeflecktes Ophisops elegans Material und von anderen einigen gefleckte Eirenis modestus Exemplare gesammelt. Man braucht nochmals ausführliche Arbeiten oder man soll serologische Methoden benutzen, um die taxonomische Status von beiden Formen zu klären. Für die Unterartgliederung von Cyrtodactylus kotschy soll man aus dem noch südlichen türkischen Inseln neue und genügen des Material sammeln.

---

x Bu çalışmayı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (Ankara) desteklemiştir (TBAG-545)

xx E. Ü. Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Bornova-İzmir

Şekil 1. Materyal toplamak amacıyla araştırılan adalarımızın isim ve yerleri.

isimleri şunlardır: Ardiçlıada (19), Eşek adası (26), Bölmeburun adası (30), Karga adası (34) ve Kızılada (54). Bundan sonraki Bölümde tesbit edilen familya ve bunların türleri sistematik sıra içinde verilmişlerdir. Türler tanıtılırken, bunların genel özelliklerinin tekrarından kaçınılarak, daha çok ada formu olan materyallerimizin özelliklerindeki dikkate değer varyasyonların açıklamaları yapılmıştır.

Türlere ait materyal listeleri verilirken ilk önce koleksiyonumuza ait numara (SZE= Sistematik Zooloji Ege), yakalandığı ada ismi (numarası ile birlikte) ve toplandığı tarih sırası takip edilmiştir.

TÜRLERİN İNCELENMESİ

Familya. Bufonidae

Bufo viridis LAURENTI, 1768

Materyal n= 12: SZE 9/1982. 1-6 Büyük İçada, Bodrum (67) 3.3.1982; 27/1982 Karaada, Bodrum (69) 8.5.1982; 105/1982. 1-5 Yassıada, Ildır Köyü, Çeşme (20) 16.6.1982.

Numunelerimizin hepsi gündüz nemli taş altlarından yakalanmışlardır. Materyalimizin incelenen tüm taksonomik özelliklerinin, Anadolu ve Trakya'da yayılmış olan (7) *B. viridis* türünden farksız olduğu tesbit edilmiştir.

Familya. Testudinidae

Testudo graeca LINNAEUS, 1758

Materyal n= 1: SZE 27/1982 Karaada, Bodrum (69) 8.5.1982.

Bu kara kaplumbağası türünün ilk araştırmamıza dahil İzmir'in kuzeyinde yer alan 14 ayrı adadan tesbit edilmesine rağmen, İzmir-Bodrum arasındaki adalarımızdan yalnız birinde yaşadığı tesbit edilmiştir. Karaada numunemiz de türün yaşadığı tipik biyotop olan kuru ve taşlık bir mahalden yakalanmıştır.

Familya. Gekkonidae

Cyrtodactylus kotschy (STEINDACHNER, 1870)

Materyal n= 76: SZE 3/1982. 1-3 Karaada, Bodrum (69) 2.3.1982; 7/1982. 1-11 Büyük İçada, Bodrum (67) 3.3.1982; 83/1982 Küçükfar adası, Bodrum (47) 13.5.1982;

87/1982. 1-11 Büyükfar adası, Bodrum (48) 13.5.1982; 108/1982. 1-30 Çifteada, Ildır Köyü, Çeşme (11) 17.6.1982; 111/1982. 1-9 Çifteada, Ildır Köyü, Çeşme (12) 17.6.1982; 112/1982. 1-9 Taş adası, Ildır Köyü, Çeşme (10) 17.6.1982; 119/1982 Uzunada, Çeşme (3) 18.6.1982; 144/1982 Büyük İçada, Bodrum (67) 5.8.1982.

Yapılan ilk etraflı inceleme sonunda bu türe ait materyalimizin iki ayrı gruba ayrılabilceği kanısına varılmıştır. Bunlardan biri araştırma bölgemizin kuzeyinde yer alan Çeşme civarındaki 4 ayrı adadan toplanmış populasyon, ikincisi ise Bodrum civarındaki 4 ayrı adadan temin edilen materyal grubudur.

Çeşme civarındaki 4 ayrı adadan (3, 10, 11 ve 12 nolu adalar) temin edilen ve toplam 49 numune içeren birinci populasyon, önemli taksonomik karakterleri bakımından daha çok C. kotschyi beutleri BARAN-GRUBER 1981 alttürüne (8) benzerlik göstermektedir. Ancak şimdilik kuzeydeki adalar populasyonuna söz konusu alttür ismi verilmemiştir. Çünkü bu hususta kesin bir taksonomik karar verebilmek için, yeni materyalimizin daha kuzeydeki ada ve kıta numuneleri ile etraflıca karşılaştırılması gerekmektedir. Bu nedenle de kendi topraklarımıza ek olarak Avrupa müzelerinde Yunanistan adalarından yakalanmış numunelerin de getirtilerek karşılaştırmalı olarak incelenmesi girişimlerine başlanmıştır.

Bodrum civarındaki 4 ayrı adadan (47,48,67 ve 69 nolu adalar) temin edilen toplam 27 numune ikinci grubu teşkil etmektedir. Birinciye nazaran daha az sayıda olmakla birlikte, materyalimizin önemli taksonomik özelliklerinin Anadolu'nun güney kısmında yayılmış C. k. ciliciensis BARAN-GRUBER 1982 alttürüne (8) benzediği söylenebilir. Ancak adı geçen alttürün yayılış sahasının bilinen en batı sınırı Alanya civarındadır. Bu bölgenin batısında Bodrum civarına kadar oldukça geniş ve çok sayıda ada içeren bir bölge bulunmaktadır. Kanımızca yukarıda açıklanan benzerliğe dayanarak, Bodrum civarındaki 4 ada materyalini C. k. ciliciensis alttürüne kesinlikle dahil etmekte dikkatli davranmak gereklidir. Gerçi ilk bakışta adı geçen alttürün sahildeki adalarımızı takip ederek Bodrum civarına gelebileceği düşünülebilir, fakat bu hususta tatmin edici açıklamaların ancak Alanya ile Bodrum arasında bulunan çok sayıdaki adalarımızın da araştırılmasından sonra yapılabileceğine inanıyoruz.

Hemidactylus turcicus (LINNAEUS, 1758)

Materyal n= 457: SZE 2/1982 Karaada, Bodrum (69) 2.3.1982; 10/1982. 1-10 Çelebi adası, Bodrum (66) 3.3.1982; 37/1982. 1-2 Küçükada, Bodrum (70) 9.5.1982; 41/1982 Orak adası, Bodrum (71) 9.5.1982; 44/1982. 1-8 Yassıada, Turgutreis (60)

10.5.1982; 50/1982. 1-12 Tüylüceada, Turgutreis (63) 10.5.1982; 51/1982. 1-17 Topan adası, Turgutreis (62) 10.5.1982; 55/1982. 1-13 Çavuş adası, Turgutreis (59) 11.5.1982; 59/1982. 1-21 Küçükkiremit adası, Turgutreis (57) 11.5.1982; 60/1982. 1-9 Büyükkiremit adası, Turgutreis (58) 11.5.1982; 66/1982. 1-3 Küçükpayam adası, Turgutreis (50) 12.5.1982; 69/1982. 1-9 Büyükpayam adası, Turgutreis (49) 12.5.1982; 72/1982. 1-10 Fener adası, Türkbükü (53) 12.5.1982; 81/1982. 1-8 Pırasa adası, Türkbükü (51) 12.5.1982; 85/1982. 1-8 Küçükfar adası, Bodrum (47) 13.5.1982; 86/1982. 1-7 Büyükfar adası, Bodrum (48) 13.5.1982; 98/1982. 1-16 Küçükada, Ildır Köyü, Çeşme (17) 16.6.1982; 99/1982. 1-21 Mustafaçelebi adası, Ildır Köyü, Çeşme (16) 16.6.1982; 106/1982. 1-18 Yassıada, Ildır Köyü, Çeşme (20) 16.6.1982; 107/1982. 1-6 Küçükada, Ildır Köyü, Çeşme (18) 16.6.1982; 110/1982. 1-10 Çifteada, Ildır Köyü, Çeşme (12) 17.6.1982; 113/1982. 1-20 Sarıada, Ildır Köyü, Çeşme (15) 17.6.1982; 115/1982. 1-20 Ufakada, Ildır Köyü, Çeşme (14) 17.6.1982; 116/1982. 1-5 Ufakada, Ildır Köyü, Çeşme (13) 17.6.1982; 121/1982. 1-17 Uzunada, Ildır Köyü, Çeşme (3) 18.6.1982; 122/1982. 1-5 Boşada, Ildır Köyü, Çeşme (7) 19.6.1982; 123/1982. 1-3 Keçi adası, Ildır Köyü, Çeşme (9) 19.6.1982; 127/1982. 1-7 Kanlıada, Seferihisar (27) 24.6.1982; 129/1982. 1-14 Sıçan adası, Gümüldür (32) 25.6.1982; 130/1982. 1-14 Birinci Küçükada, Seferihisar (28) 24.6.1982; 132/1982 Doğanbey adası (31) 27.7.1982; 134/1982. 1-7 Ördek adası, Alaçatı (24) 29.7.1982; 135/1982. 1-2 Eşek adası, Alaçatı (23) 29.7.1982; 141/1982. 1-11 Karga adası, Bodrum (64) 5.8.1982; 18/1983 Ördek adası, Alaçatı (24) 23.4.1983; 22/1983 Eşek adası, Alaçatı (23) 23.4.1983; 35/1983. 1-23 Ufakada, Güllük (45) 1.5.1983; 40/1983. 1-16 Yılan adası, Güllük (44) 1.5.1983; 41/1983. 1-3 Göklimanı adası (41) 1.5.1983; 45/1983. 1-8 Küçükada, Güllük (43) 1.5.1983; 50/1983. 1-3 Toprakada (39) 2.5.1983; 55/1983. 1-7 Karga adası, Yalıkavak (56) 3.5.1983; 58/1983 Körlen adası, Yalıkavak (55) 3.5.1983; 61/1983. 1-20 Panayır adası (36) 4.5.1983; 64/1983. 1-2 Fener adası, Çeşme (22) 6.5.1983; 67/1983. 1-19 Boğaz adası, Çeşme (21) 6.5.1983; 69/1983. 1-5 Plaka adası (35) 19.5.1983; 70/1983. 1-3 Pırasa adası (37) 19.5.1983; 73/1983. 1-9 Uzunada, Çeşme (3) 28.5.1983.

47 ayrı adadan temin edilen çok sayıdaki materyalimiz tipik olarak H.turcicus türüne benzerlik gösterir. Değişik adalarda yaşayan populasyonların kendi aralarında da bariz taksonomik farklar göstermediği tesbit edilmiştir. Ayrıca söz konusu ada numunelerimiz Anadolu'daki populasyonlardan da farksızdırlar (5).

Numunelerimiz adalarda genellikle taşlık ve az meyilli yamaçlarda, tarlalar-daki taş yığınlarında taş altlarından gündüz toplanmışlardır. Tek taşlar altında

ise çok sayıda bulunurlar.

Familiya. Agamidae

Agama stellio stellio (LINNAEUS, 1758)

Materyal n= 19: SZE 4/1982. 1-2 Karaada, Bodrum (69) 2.3.1982; 16/1982. 1-2 Büyük İçada, Bodrum (67) 3.3.1982; 29/1982 Karaada, Bodrum (69) 8.5.1982; 39/1982. 1-3 Orak adası, Bodrum (71) 9.5.1982; 47/1982 Çatalada, Turgutreis (61) 10.5.1982; 52/1982 Çavuş adası, Turgutreis (59) 11.5.1982; 73/1982. 1-3 Fener adası, Türkbükü (53) 12.5.1982; 101/1982 Mustafaçelebi adası, Ildır Köyü, Çeşme (16) 16.6.1982; 128/1982 Sıçan adası, Gümlüdür (32) 25.6.1982; 142/1982. 1-2 Karga adası, Bodrum (64) 5.8.1982; 49/1983 Toprakada (39) 2.5.1983; 68/1983 Karga adası, Yalıkavak (56) 3.5.1983.

Numunelerimizin tümünde taksonomik özellikler Anadolu'da yayılmış olan (5) A. s. stellio alttüründen farksızdır. Adalarda örneklerimizin yakalandıkları biotoplar da, Anadolu'da adı geçen formun yaşadığı ortamlara benzerler.

Familiya. Lacertidae

Ophisops elegans MENETRIES, 1832

Materyal n= 110: 11/1982. 1-16 Çelebi adası, Bodrum (66) 3.3.1982; 14/1982 Salih adası, Güvercinlik (46) 4.3.1982; 34/1982. 1-10 Küçükada, Bodrum (70) 9.5.1982; 40/1982. 1-3 Orak adası, Bodrum (71) 9.5.1982; 46/1982. 1-9 Çatalada, Turgutreis (61) 10.5.1982; 49/1982. 1-3 Tüylüceada, Turgutreis (63) 10.5.1982; 53/1982. 1-8 Çavuş adası, Turgutreis (59) 11.5.1982; 58/1982. 1-7 Küçükkiremit adası, Turgutreis (57) 11.5.1982; 61/1982. 1-2 Büyükkiremit adası, Turgutreis (58) 11.5.1982; 67/1982 Küçükpayam adası, Turgutreis (50) 12.5.1982; 70/1982. 1-2 Büyükpayam adası, Turgutreis (49) 12.5.1982; 74/1982. 1-5 Fener adası, Türkbükü (53) 12.5.1982; 90/1982. 1-4 Büyükfar adası, Bodrum (48) 13.5.1982; 102/1982. 1-7 Mustafaçelebi adası, Ildır Köyü, Çeşme (16) 16.6.1982; 120/1982 Uzunada, Ildır Köyü, Çeşme (3) 18.6.1982; 124/1982 Karabağ adası, Ildır Köyü, Çeşme (8) 19.6.1982; 126/1982 Kanlıada, Seferihisar (27) 24.6.1982; 131/1982. 1-5 Doğanbey adası (31) 27.7.1982; 136/1982 Eşek adası, Alaçatı (23) 29.7.1982; 138/1982 Büyükkada, Karaburun (2) 3.7.1982; 139/1982. 1-6 Küçükada, Karaburun (1) 31.7.1982; 143/1982. 1-2 Karga adası, Bodrum (64) 5.8.1982; 145/1982 Küçük İçada, Bodrum (68) 5.8.1982; 20/1983. 1-6 Eşek adası, Alaçatı (23) 23.4.1983; 48/1983. 1-4 Toprakada (39)

2.5.1983; 63/1983 Panayır adası (36) 4.5.1983; 75/1983 Karaada, Çeşme (4)
28.5.1983; 78/1983 Toprakada, Çeşme (5) 28.5.1983.

Araştırdığımız ikinci grup adalarımızda da oldukça yaygın olan bu türe ait bazı numunelerimizde sırt deseni yoktur. Aynı durum Trakya'dan toplanmış bazı hayvanlarda görülür. Diğer taraftan Batı Anadolu'da yaşayan O. elegans populasyonlarının O. e. macrodactylus alttürü olması gerektiği açıklanmıştır (9). Adalarımız populasyonları ile Batı Anadolu formu arasındaki benzerliğin tesbiti daha etraflı araştırmayı gerektirmektedir.

Adalarda numunelerimiz O. elegans türü için Anadolu'daki tipik biotoplara benzer mahallerden toplanmışlardır (5).

Familya. Scincidae

Ablepharus kitaibeli (BIBRON et BORY, 1833)

Materyal n= 66: SZE 12/1982. 1-16 Çelebi adası, Bodrum (66) 3.3.1982;
54/1982. 1-3 Çavuş adası, Turgutreis (59) 11.5.1982; 62/1982. 1-2 Büyükkiremit adası, Turgutreis (58) 11.5.1982; 68/1982 Küçükpayam adası, Turgutreis (50) 12.5.1982;
75/1982. 1-5 Fener adası, Türkbükü (53) 12.5.1982; 80/1982 Pırasa adası, Türkbükü (51) 12.5.1982; 84/1982. 1-2 Küçükfar adası, Bodrum (47) 13.5.1982; 91/1982 Büyükfar adası, Bodrum (48) 13.5.1982; 100/1982. 1-3 Mustafaçelebi adası, Ildır Köyü, Çeşme (16) 16.6.1982; 104/1982. 1-2 Yassıada, Ildır Köyü, Çeşme (20) 16.6.1982;
109/1982. 1-2 Çifteada, Ildır Köyü, Çeşme (11) 17.6.1982; 114/1982 Sarıada, Ildır Köyü, Çeşme (15) 17.6.1982; 117/1982. 1-2 Ufakada, Ildır Köyü, Çeşme (13) 17.6.1982;
118/1982 Uzunada, Çeşme (3) 18.6.1982; 133/1982. 1-10 Ördek adası, Alaçatı (24) 29.7.1982;
137/1982 Eşek adası, Alaçatı (26) 29.7.1982; 140/1982. 1-2 Karga adası, Bodrum (64) 5.8.1982; 36/1983. 1-2 Ufakada, Güllük (45) 1.5.1983; 38/1983. 1-3 Yılan adası, Güllük (44) 1.5.1983; 47/1983. 1-3 Toprakada (39) 2.5.1983; 52/1983. 1-2 Çamlımanı adası, Güllük (40) 2.5.1983; 74/1983 Uzunada, Çeşme (3) 28.5.1983.

21 ayrı adadan temin edilen numunelerimizin A. kitaibeli türüne dahil edilmesi gerekmektedir. Çünkü materyalimizin taksonomik karakterleri adı geçen türden farksızdır (5).

Bacakları iyi gelişmemiş olan bu türe ait numuneler, daha çok ot ve çayır-lık kısımlarda yaşarlar. Sıkıştırıldıklarında kaygan ve ince gövdeleri ile yılan-kavi hareket ederek, ot ve küçük taşlar arasında çok kısa sürede gözden kaybolurlar.

Mabuya aurata (LINNAEUS, 1758)

Materyal n= 12: SZE 32/1982 Karaada, Bodrum (69) 8.5.1982; 35/1982. 1-5 Küçükada, Bodrum (70) 9.5.1982; 82/1982 Küçükfar adası, Bodrum (47) 13.5.1982; 54/1983 Karga adası, Yalıkavak (56) 3.5.1983; 57/1983. 1-3 Körlen adası, Yalıkavak (55) 3.5.1983.

İzmir'in kuzeyinde kalan ve daha önceki araştırmamızda (1) incelenen adalarımızdan yalnız bir tanesinde bu türe ait numune görülmüştür. İzmir'in güneyindeki ikinci grup adalarımızda ise 6 tanesinden toplam 12 numune yakalanmıştır. Anlaşılacağı gibi güneydeki adalarımızda M. aurata türü popülasyonları daha sıktır.

Bu türe ait numunelerimiz adaların daha çok seyrek çalılık ve taşlık kısımlarından yakalanmışlardır. Tüm materyalimizin taksonomik karakterleri de M. aurata türünden farklı değildir (5).

Familya. Amphisbaenidae

Blanus strauchi strauchi BEDRIAGA, 1884

Materyal n= 77: SZE 1/1982. 1-2 Karaada, Bodrum (69) 2.3.1982; 8/1982. 1-14 Büyük İçada, Bodrum (67) 3.3.1982; 13/1982. 1-5 Çelebi adası, Bodrum (66) 3.3.1982; 15/1982. 1-5 Salih adası, Güvercinlik (46) 4.3.1982; 30/1982. 1-3 Karaada, Bodrum (69) 8.5.1982; 43/1982 Orak adası, Bodrum (71) 9.5.1982; 48/1982 Çatalada, Turgutreis (61) 10.5.1982; 57/1982. 1-8 Çavuş adası, Turgutreis (59) 11.5.1982; 64/1982. 1-2 Büyükkiremit adası, Turgutreis (58) 11.5.1982 71/1982. 1-5 Büyükpayam adası, Türkbükü (49) 12.5.1982; 76/1982. 1-3 Konel adası, Türkbükü (52) 12.5.1982; 78/1982 Pırasa adası, Türkbükü (51) 12.5.1982; 88/1982 Büyükfar adası, Bodrum (48) 13.5.1982; 37/1983. 1-2 Ufakada, Güllük (45) 1.5.1983; 39/1983. 1-6 Yılan adası, Güllük (44) 1.5.1983; 44/1983. 1-3 Büyükada, Güllük (42) 1.5.1983; 51/1983. 1-11 Toprakada (39) 2.5.1983; 56/1983 Karga adası, Yalıkavak (56) 3.5.1983; 59/1983. 1-3 Körlen adası, Yalıkavak (55) 3.5.1983.

18 ayrı adadan temin edilen toplam 77 numuneden oluşan materyalimiz, adı geçen türden farklılık göstermez. Diğer taraftan Fethiye civarından itibaren İzmir'e kadar batı Anadolu Bölgesinde B. s. strauchi alttürünün yaşadığı açıklanmıştır (10). Bu bölgenin kıyılarındaki adalarımızdan olan yeni numunelerimizin özellikleri de adı geçen alttüre ait taksonomik özelliklerin varyasyon sınırları içinde kalmaktadır.

Nemli taş altlarında yaşayan bu tür numuneleri, sıcaklık artıp nem azalınca, toprağın daha derinlerine giderler. Nemli ilkbahar aylarında taş altında fakat açıkta görülen hayvanlar, yaza doğru nem azaldığında yavaş yavaş taş altlarındaki deliklerine girerler. Söz konusu nem miktarına bağlı olarak toprağa gömülme durumlarının her türlü değişik aylardaki araştırma gezilerimiz esnasında tesbit edilmiştir. Hatta geç mevsimde yalnız kuyruğu dışarda görülen bir numune kuyruğundan yakalanmış, fakat sert ve kuru zeminde kuyruğun kopmasına karşın kaçmayı başarmıştır.

Familya. Typhlopidae

Typhlops vermicularis MERREM, 1820

Materyal n= 22: SZE 31/1982. 1-4 Karaada, Bodrum (09) 8.5.1982; 63/1982 Büyükkiremit adası, Turgutreis (58) 11.5.1982; 79/1982. 1-2 Pırasa adası, Türkbükü (51) 12.5.1982; 103/1982. 1-2 Yassıada, Ildır Köyü, Çeşme (20) 16.6.1982; 17/1983 Çiğdem adası, Alaçatı (25) 23.4.1983; 43/1983. 1-3 Büyükada, Güllük (42) 1.5.1983; 66/1983 Boğaz adası, Çeşme (21) 6.5.1983; 72/1983. 1-6 Bahadır adası, Seferihisar (29) 25.5.1983; 77/1983. 1-2 Toprakada, Çeşme (5) 28.5.1983.

Materyalimizin bütün taksonomik özellikleri Trakya ve Anadolu ile İzmir'in kuzeyindeki adalarımızda yaşayan T. vermicularis türünden herhangi bir farklılık göstermez (1, 6, 11).

Yeni adalarımızda da numunelerimiz az nemli taş altlarından yakalanmışlardır. Bazen aynı taş altında birden fazla numune de tesbit edilmiştir.

Familya. Boidae

Eryx jaculus turcicus (OLIVIER, 1801)

Materyal n= 4: SZE 62/1983. 1-2 Panayır adası (36) 4.5.1983; 65/1983. 1-2 Boğaz adası, Çeşme (21) 6.5.1983.

Numunelerimizden ikisi Panayır adasında düz ve kumlu biotopta yakalanmışlardır. Bu adada materyal toplama işi saat 9-10 arasında yapıldığından, her iki numune de açıkta yakalanmışlardır. Hatta bir tanesinin taş oyduğundaki Agama yumurtalarını yemekte olduğu tesbit edilmiştir. Aslında alacakaranlık ve gece faal olan bu tür, uygun ortamlarda sabahın erken saatlerinde de avlanmaya devam eder.

Güneş yükselip, hava iyice ısınınca taş altlarına ve benzeri yerlere gizlenerek ortalarda görünmezler. Çeşme civarındaki Boğaz adası numunelerimiz ise taş altından yakalanmışlardır.

Familiya. Colubridae

Coluber jugularis (LINNAEUS, 1758)

Materyal n= 1: SZE 42/1982 Orak adası, Bodrum (71) 9.5.1982.

Orak adasından temin ettiğimiz bu genç numunemizin tüm taksonomik özellikleri *C. jugularis* türüne benzer. Bu türün gençleri için daha önceki araştırmacılar (4, 6, 12) tarafından verilen renk ve desen durumu, numunemizde de tipik olarak mevcuttur. Ayrıca folidosis özellikleri bakımından da adı geçen türden önemli bir fark tesbit edilememiştir.

Eirenis modestus (MARTIN, 1838)

Materyal n= 40: SZE 5/1982. 1-2 Karaada, Bodrum (69) 2.3.1982; 6/1982 Büyük İçada, Bodrum (67) 3.3.1982; 25/1982 Güvercin adası, Kuşadası (33) 25.4.1982; 33/1982. 1-8 Karaada, Bodrum (69) 8.5.1982; 36/1982 Küçükada, Bodrum (70) 9.5.1982; 38/1982. 1-3 Orak adası, Bodrum (71) 9.5.1982; 45/1982. 1-7 Çatalada, Turgutreis (61) 10.5.1982; 56/1982. 1-3 Çavuş adası, Turgutreis (59) 11.5.1982; 65/1982 Büyükkiremit adası, Turgutreis (58) 11.5.1982; 77/1982 Konel adası, Türkbükü (52) 12.5.1982; 19/1983. 1-2 Ördek adası, Alaçatı (24) 23.4.1983; 46/1983. 1-4 Toprakada (39) 2.5.1983; 53/1983 Karga adası, Yalıkavak (56) 3.5.1983; 59/1983. 1-3 Körlen adası, Yalıkavak (55) 3.5.1983; 76/1983. 1-2 Toprakada, Çeşme (5) 28.5.1983.

14 ayrı adadan temin edilen numunelerimizin folidosis özellikleri tipik olarak *E. modestus* türüne benzemektedir. Yalnız renk ve desen bakımından materyalimizin takriben 1/3'i adı geçen türden farklılık gösterir. Çünkü bu numunelerde sırtta siyahımsı lekeler mevcuttur. Böyle sırtı lekeli örneklerin Anadolu'dan da tesbit edildiği daha önce açıklanmıştı (4). Hatta sırt tarafı lekeli olan numunelere *E. m. semimaculata* adı da verilmiş ancak daha sonra bu alttürün *E. modestus* ile aynı tür olduğu açıklanmıştır (13). Söz konusu alttür ismi daha sonraki yayınlımızda da *E. modestus*'un sinonimi alınmıştır (4).

Diğer taraftan sırtı lekeli numunelerin Batı Anadolu materyali içinde nadiren görülmesine karşılık, adalarımızdan temin edilenlerde daha fazla olduğunu

belirtmek gerekir. Nitekim mevcut ada materyalimizin üçte bir oranındaki kısmında sırt taraf bariz lekeli. Ayrıca lekeli olan fertler aynı biotopta lekesiz olanlarla birlikte bulunurlar. Her iki form arasında geçit teşkil edecek yarı veya az lekeli numunelere ise adalarımızda rastlanmamıştır.

Taksonomik durumu bakımından tatmin edici şekilde açıklanması oldukça zor olan bu durumun, daha iyi aydınlatılabilmesi için diğer biyokimyasal yöntemlerden de yararlanılması gerektiği inancındayız.

Natrix natrix persa (PALLAS, 1814)

Materyal n= 1: SZE 21/1983 Eşek adası, Alaçatı (23) 23.4.1983.

Numunemizin taksonomik özellikleri tüm Türkiye'de yaygın olduğu açıklanan (4) N. n. persa alttüründen farklı değildir.

Tek numunemiz Eşek adasında yazın kuruyacak kadar suyu azalan bir su birikintisinin kenarındaki nemli taşlar arasından yakalanmıştır. Yarısucul olan bu yılan severek suya da girer ve suya gelen başta kurbağalar olmak üzere diğer küçük hayvanlarla beslenir.

Malpolon monspessulanus (GEOFFROY-St.HILAIRE, 1827)

Materyal n= 1: SZE 125/1982 Kanlıada, Seferihisar (27) 24.6.1982.

Kanlıadada bitki örtüsü hemen hiç olmayan açık bölgedeki taş yığını içinden yakalanan tek numunemiz, M. monspessulanus türünden farklılık göstermez.

Familya. Viperidae

Vipera xanthina (GRAY, 1849)

Materyal n= 2: SZE 42/1983. 1-2 Büyükada, Güllük (42) 1.5.1983.

Biri erkek, diğeri dişi olan numunelerimiz tipik olarak V. xanthina türünün özelliklerine sahiptir. Numunelerimizin yakalandığı adada yalnız taş altında yaşayan T. vermicularis denilen Köryılan tesbit edilmiştir.

Ada yüzeyi zeytin ağaçları ile tamamen kaplıdır. Zeminde sık ot ve taşlık kısımlar bulunur. Örneklerimiz de gündüzün ırı taşlar altından yakalanmışlardır.

Taşlık kısımlardaki eski yılan gömleği parçalarından, adada bu zehirli yılan türünün bol olduğu anlaşılmaktadır.

TÜRLERİN ANADOLU'DAKİLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırma projemiz sahasındaki adalardan tesbit edilen 16 ayrı tür, Anadolu ve Trakya'da da yayılmışlardır. Sahillerimizde deniz içinde Anakaradan izole olan adalarımızdaki türlere ait populasyonlar, alttür seviyesinde bile Anadolu formlarından farklı değildir.

Diğer taraftan Anadolu'nun güneyinde yayılmış ve kuzey sınırı İzmir civarına kadar çıkan Blanus strauchi türü, adalarımızda da İzmir'in güneyindekilerden başlayıp güneydoğuya doğru yayılış göstermektedir. Bu durum da sahillerimizdeki adalarımızın Amfibi ve Sürüngen faunası bakımından Anadolu'nun ayrılmaz bir parçası olduğunu açıkça göstermektedir.

KAYNAKLAR

1. Baran, İ., Kuzey Ege Denizi, Marmara Denizi ve Karadenizdeki adalarımızın Herpetofaunasının Taksonomik ve Ekolojik Araştırılması. Doga Bilim Dergisi TBTAk Ankara, 5, 155-162, 1981.
2. Bodenheimer, F. S., Introduction into the Knowledge of the Amphibia and Reptilia of Turkey. Rev. Fac. Sci. Univ. İstanbul, Sér. B. 9, 1-78, 1944.
3. Mertens, R., Amphibien und Reptilien aus der Türkei. Rev. Fac. Sci. Univ. İstanbul, Sér. B. 17, 41-75, 1952.
4. Baran, İ., Türkiye Yılanlarının Taksonomik Revizyonu ve Coğrafi Dağılımları. TBTAk Yayınları No 309, T.B.A.G. Seri No 9, Ankara, S. 1-177, 1976.
5. Başoğlu, M., Baran, İ., Türkiye Sürüngenleri Kısım I. Kaplumbağa ve Kertenkeleler. Fen Fak. Kitaplar Serisi No 76, Bornova-İzmir, S. 1-272, 1977.
6. Başoğlu, M., Baran, İ., Türkiye Sürüngenleri Kısım II. Yılanlar. Fen Fak. Kitaplar Serisi No 81, Bornova-İzmir, S. 1-218, 1980.
7. Başoğlu, M., Özet, N., Türkiye Amfibileri. Fen Fak. Kitaplar Serisi No 50, Bornova-İzmir, S. 1-155, 1973.

8. Baran, I., Gruber, U., Taxonomische Untersuchungen an türkischen Gekkoniden. Spixiana, München, 5, 109-138, 1982.

9. Baran, I., Batı ve Güney Anadolu Ophisops elegans (Reptilia, Lacertidae) populasyonlarının taksonomik durumu. Doğa Bilim Dergisi TBTAk Ankara, 6, 19-26, 1982.

10. Baran, I., Türkiye'de Blanus strauchi Bedriaga türünün Taksonomisi. Doğa Bilim Dergisi TBTAk Ankara, 1, 192-196, 1977.

11. Baran, I., Türkiye'den Toplanmış Bazı Yılan Türlerinin Taksonomisi I. Doğa Bilim Dergisi TBTAk Ankara, 1, 100-105, 1977.

12. Baran, I., Türkiye'den Toplanmış Bazı Yılan Türlerinin Taksonomisi II. Doğa Bilim Dergisi TBTAk Ankara, 1, 169-173, 1977.

13. Mertens, R., Die herpetologische Sektion des Natur-museum und Forschungsinstitutes Senckenberg in Frankfurt am Main nebst einem Verzeichnis ihrer Typen. Senck. Biol. Frankfurt, 48, Sonderheft a, 1-106, 1967.